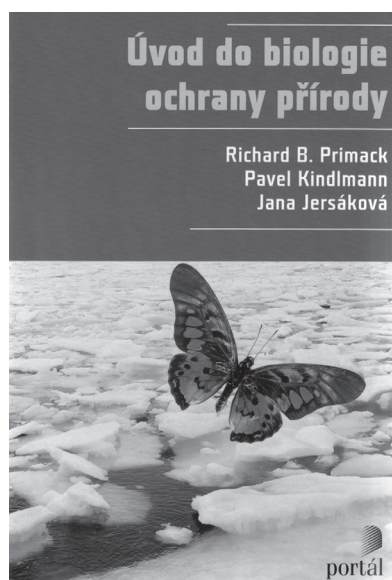

Úvod do biológie ochrany prírody

Richard B. Primack, profesor biológie na Bostonskej univerzite a v súčasnosti hlavný redaktor medzinárodného časopisu *Biological Conservation*, medzi prvými napísal dve úspešné učebnice vedného odboru, Biológia ochrany prírody (*Conservation Biology*), biologicky orientovanej ochrany prírody, ktorá sa rozvíja od začiatku 80. rokov 20. storočia v Severnej Amerike a prostredníctvom medzinárodnej spoločnosti *Society of Conservation Biology (SCI)* aj inde vo svete. Je to učebnica *Essentials of Conservation Biology* (prvé vydanie vyšlo v roku 1993, v roku 2010 vyšlo piate americké vydanie vo vydavateľstve Sinauer, 538 strán, 282 obrázkov), ktorú som čítal už pri príprave učebného textu *Biosozológia (1997)* pre potreby výučby modernej ochrany prírody na bakalárskom stupni na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre, kde sa používa dodnes. Druhá je *A Primer of Conservation Biology* (v roku 2008 vyšlo štvrté americké vydanie vo vydavateľstve Sinauer, 292 strán, 123 ilustrácií). Obidve učebnice zaujali, o čom svedčia preklady do viacerých jazykov – v súčasnosti už 25 vydaní.

Anglický text druhej, stručnejšej učebnice, bol preložený do češtiny a v roku 2001 vydaný vydavateľstvom Portál pod názvom *Biologické principy ochrany přírody* (350 strán). Dvaja českí prekladatelia, Mgr. Jana Jersáková a prof. RNDr. Pavel Kindlman, DrSc. a ich viacerí spolupracovníci, doplnili aktuálne informácie z českého prostredia (špecializované texty, obrázky a grafy v boxoch). V roku 2011 vyšla Primackova kniha v rovnakom vydavateľstve s názvom *Úvod do biologie ochrany přírody* (Portál, s. r. o., Praha, 2011, 468 strán). Ako autori sú uvedení, rovnako ako pri prvom vydaní, R.B. Primack, P. Kindlman a J. Jersáková. Predpokladal som, že je to druhé české vydanie. Avšak zmenený názov knihy mohol naznačovať, že by to mohol byť preklad posledného vydania z Primackových kníh (z roku 2010). Nie je to však tak. Kniha štruktúrou a textom veľmi pripomína predchádzajúce české vydanie, hoci sa uvádza ako vydanie prvé. Porovnajme obidve české vydania.

Technická úroveň a dizajn nového vydania je evidentne odlišná – na súčasnej úrovni učebníc. Učebnica je plnofarebná, vytlačená na kvalitnejšom papieri. Názvy kapitol a podkapitol, časti textu, tabuľky, grafy a obrázky sú farebne odlišené. Český predhovor je celkom totožný s predchádzajúcim vydaním. Štruktúra knihy je podobná, hoci rozdiely sú už v počte kapitol. Prvá kniha má päť kapitol, druhá deväť kapitol. Prvá kapitola bola rozdelená na tri, druhá a štvrtá na dve kapitoly. Niektoré podkapitoly predchádzajúceho vydania boli tak vyčlenené ako samostatné kapitoly (v súlade so štvrtým americkým vydaním *A Primer ...* z roku 2008). Nové vydanie má tieto kapitoly: 1. Definícia biológie ochrany prírody; 2. Biodiverzita;

3. Hodnota biodiverzity; 4. Ohrozenie biodiverzity; 5. Vyhynutie je raz a navždy; 6. Ochrana populácií a druhov; 7. Chránené územia; 8. Ochrana mimo chránených území; 9. Trvalo udržateľný rozvoj. Niet pochyb, že je to preklad štvrtého vydania Primackovej knihy. Podľa vydavateľa Portál, s. r. o., pre české vydanie bola kniha značne rozšírená, upravená a doplnená informáciami z českého prostredia. Zmenu názvu knihy považujem za opodstatnenú, pretože je to úvod do problematiky. Viac informácií záujemca nájde v odporúčenej literatúre, ktorá je uvedená v zoznamoch za každou kapitolou a v literatúre na konci knihy.

Ako uvádza vydavateľ, kniha poskytuje ucelené základy biológie ochrany

prírody, pričom výklad dopĺňa množstvom príkladov, obrázkov a schém. Zo štruktúry knihy je zrejme, že prekračuje problematiku biologickú a zaoberá sa aj otázkami ekonomickými (ekologická ekonómia, ekonomické hodnoty biodiverzity, financovanie ochrany životného prostredia) a legislatívnymi (právna ochrana druhov, právne aspekty územnej ochrany), manažmentom (manažment chránených území, ekosystémový manažment) a udržateľným rozvojom (na miestnej, národnej a medzinárodnej úrovni).

Doplňujúci text je uvedený v boxoch, úplná väčšina je rovnaká ako v predchádzajúcom českom vydaní, hoci aktualizovaná a doplnená novými údajmi a literatúrou. Asi desať je úplne nových (Box 3.1 Kratochvíle 21. storočia; 3.3 Oceňovanie biodiverzity a služieb ekosystémov v ČR; 5.1 Správa o stave biodiverzity v ČR – odhmyzené; 6.1 Odhad dynamiky populácie; 6.2 Demografické štúdie; 7.2 Uplatnenie metód DPZ a GIS pri hodnotení krajinných zmien; 7.3 Luhy južnej Moravy – zánik tzv. moravskej Amazónie; 8.2 Zapojenie domorodých obyvateľov do výskumu na Papui-Novej Guinei; 8.3 Spontánna sukcesia ako vhodná náhrada drahých rekultivácií; 8.4 Revitalizácia šumavských rašelinísk), jeden bol rozčlenený na dva (pôvodný Box 3.7) a jeden rozšírený (Box 3.2 Dve úspešné reintrodukcie v NP Šumava o druh sovy *Strix uralensis*).

Autori adresujú učebnicu všetkým, ktorí vyučujú tento odbor a snažia sa ukázať ostatným cestu k správnej rovnováhe medzi ochranou biologickej diverzity a ľudskými potrebami. Vydavateľ uvádza študentov a učiteľov prírodovedných a sociálnych odborov na vysokých a stredných školách, profesionálnych i dobrovoľných pracovníkov v oblasti ochrany prírody a pracovníkov orgánov ochrany prírody, ako aj ostatných záujemcov o životné prostredie. Je to fundovaný aktuálny prehľad základov ochrany biologickej diverzity od génov až po ekosystémy.

Prof. RNDr. Pavol Eliáš, CSc.,

pavol.elias@uniag.sk

Katedra ekológie Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, Mariánska 10, 949 76 Nitra